

ni nomuni bula o Jisu Karisito, kei na nomuni sa “yaco mo ni vaka na ka e vinakata o Koya.”¹¹

Vinaka vakalevu na nomuni bula lomasoli; nomuni okati ira era duidui beka; nomuni lomani ira na nomuni icaba, o ira na qase, nomuni mata-vuvale, kei ira na gone lalai; nomuni veitokani kivei ira era galili tu kei ira era sotava na veiboleole kei na mosi ni yalo. Mai na nomuni lomasoli, o ni sa “dusimaki ira eso ki na rarama ni [iVakabula].”¹² Vinaka nomuni nanuma tiko na “loloma noqu igu.”

Au kila ni o Peresitedi Thomas S. Monson e dua na parofita ni Kalou ka sa ivakaraitaki ni lomasoli sa rawa meda vuli mai kina. Muria noda parofita. Vuli mai na nona ivakaraitaki ka rogoca na nona vosa. Au vakabauta na kosipeli i Jisu Karisito, kau kila ni sa vakalesui mai ki vuravura na matabete mai vei Josefa Simici.

Au kila ni bula tiko na noda iVakabula ka lomani keda vakayadua. A solia na Nona bula me baleti keda kece. Sa noqu masu me na uto ni noda bula o Jisu Karisito ka “muria na Nona sala” ena lomani ira ka qaravi ira tale eso.¹³ Ena noda vakayacora, au kila ni rawa meda cakava na vuravura me dua na vanua vinaka cake baleta, “keimami vakabauta ni sa kilikili meda . . . lomasoli.”¹⁴ Au vakadinadinataka, ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Raica na Yavu ni Vakabauta 1:13
2. Raica na *Oxford English Dictionary Online*, 2nd ed. (1989), “benevolent,” oed.com.
3. “Kindness Begins with Me,” *Children’s Songbook*, 145.
4. “Guardians of Virtue,” *Strength of Youth Media 2011: We Believe* (DVD, 2010); tiko talega ena lds.org/youth/video/youth-theme-2011-we-believe.
5. Luke 10:25, 27, 29, 30, 33–35.
6. Jerry Earl Johnston, “The Unity in a Ward’s Uniqueness,” *Mormon Times*, Feb. 9, 2011, M1, M12.
7. Thomas S. Monson, “Mo ni Yaloqqa Tikoga,” *Liaona*, Me 2009, 123.
8. “iVakatawa ni iValavala Dodonu.”
9. *Me iSakisaki ni iTabagone* (ivolalailai, 2001), 10-11.
10. Raica na Marika 10:16.
11. “iVakatawa ni iValavala Dodonu.”
12. “iVakatawa ni iValavala Dodonu.”
13. “iVakatawa ni iValavala Dodonu.”
14. Yavu ni Vakabauta 1:13

Mai vei Elaine S. Dalton

Peresitedi Raraba ni Goneyalewa

iVakatawa ni iValavala Dodonu

Vakavakarau ena gauna oqo me rawa kina ni o ni ciqoma na veivakalougatataki kece sara sa waraki kemuni tu ena nona valetabu savasava na Turaga.

Etu eso na gauna eda sega ni dau vakamacalataka rawa kina na lomada. Au masuta me na vakadinadinataka ki yalomuni na Yalotabu na kemuni ivakatakilakila vakalou kei na nomuni itavi tawamudu. Sa ikemuni na inuinui nei Isireli. O ikemuni na luvena yalewa digitaki ka vakaturaga na Tamada Vakalomalagi.

Ena vula sa oti, a noqu kina na madigi meu tiko ena nona vakamau ena valetabu e dua na goneyalewa au a kila ni se qai sucu mai. Niu dabe ena rumu ni veivauci, ka vakaraica na itutu ni cinalili ka tatalivaliva ena rarama ni cina ni valetabu, au nanuma lesu na siga o ya kau a roqoti koya kina ena imatai ni gauna. E vakadarama vua na tinana e dua na ivinivo vulavula lailai, kau nanuma ni oqo na gonelailai rairai totoka duadua au qai bau raica. Qai tayabe tale mai katuba na goneyalewa oqo ena ivinivo vulavula. E serau ka mamarau. Ni curu yani ki na rumu, au diva mai vu ni yaloqu me rawa ni ra raica na goneyalewa kece sara na gauna oqo ka segata me ra dau kilikili tiko me ra cakava ka rokova na veiyalayalati tabu ka ra ciqoma na veicakacaka vakalotu ni valetabu ena nodra

vakavakarau me ra rawata na veivakalougatataki ni bula vakacerereci.

Ni rau tekiduru na veiwatini oqo ena icabocabo ni soro tabu, erau ciqoma na veiyalayala eso eda na sega ni kila rawa ena bula oqo ka na veivakalougatataki, veivaqacotaki, ka veivuke vei rau ena nodrau ilakolako ena bula oqo. Oqo e dua vei ira na gauna ko ya ka na tu kina vakadua ko vuravura ka marau ko lomalagi raraba. Ni rau raica yani na veiwatini vou na iloilo levu ena rumu, a tarogi o tagane se cava e raica. E kaya o koya, “O ira kece era sa liu vei au.” E rau a qai rai yani na veiwatini ki na iloilo levu ena lalaga kadua ka qai kaya o yalewa ena mata tagitagi, “Au raici ira kece era na qai muri keirau mai.” A raici ira na nona matavuvale mai muri—na nona kawa. Au kila ni a kila ena gauna o ya na kena bibi meda vakabauta na bula savasava kei na ivalavala dodonu. E sega tale ni dua na ka e rairai vinaka cake mai na dua na veiwatini, ka rau sa vakavakarau tu vakavinaka, ni rau tekiduru vata ena icabocabo ni soro ena valetabu.

Na nomuni veiyabaki ni Goneyalewa ena vakarautaki kemuni ki na valetabu. E kea o ni na ciqoma kina

na veivakalougatataki e nomuni me vaka ni o ni luvena yalewa vakama-reqeti na Kalou. E lomani kemuni na Tamada Vakalomalagi ka vinakata mo ni marau. Na sala me rawa kina oqo sa ikoya mo ni “lakova na sala ni ivalavala dodonu”¹ ka “kukuva matua na [nomuni] veiyalayalati.”²

Kemuni na goneyalewa, ena dua na vuravura ka tubu cake tikoga kina na vakawaleni ni bula savasava, na ivalavala ca, na vakalolomataki ni marama, ka vakawaleni na itavi, sa dodonu meda qarauni keda, noda matavuvale, kei ira eda dau veimaliwai kaya. Sa dodonu meda ivakatawa ni ivalavala dodonu.

Na cava na ivalavala dodonu ka cava na ivakatawa? “Na ivalavala dodonu e dua na ivakarau ni vakasama kei na itovo ka yavutaki ena ivakatagedegede cecere ni bula savasava. E rau oka kina na tiko savasava kei na bula savasava.”³ Ka cava na ivakatawa? Na ivakatawa e dua ka dau veitaqomaki, veivakarurugi, ka veimaroroi.⁴ Ena nomuni ivakatawa ni ivalavala dodonu, o ni na taqomaka, vakaruruga, ka maroroya na ivalavala ni tiko savasava baleta na kaukauwa ni kena buli na bula oqo e kaukauwa tabu ka vakacerereci ka dodonu me maroroi vinaka tiko me yacova ni o ni sa vakamau. Na ivalavala dodonu e dua na ka e gadrevi me rawa ni tiko kina kei keda na veitokani kei na veituberi ni Yalo Tabu. O ni na gadreva na veituberi o ya me rawa ni o ni sokota ena qaqa na vuravura eda bula tiko kina oqo. Ena gadrevi meda ivalavala

dodonu tiko me rawa kina ni da curu ki na valetabu. Ka sa gadrevi talega me rawa ni kilikili kina kei keda meda tu ena nona iserau na iVakabula. O ni sa vakavakarau tiko ena gauna oqo me baleta na gauna ko ya. Erau sa ka bibi kina na Torocake Yadudua kei na ivakatagedegede e kune ena *Me iSakisaki ni iTabagone*. Ni da bulataka na ivakavuvuli e kunei ena ivolalailai oqo eda na vaqaqacotaki ka vukei me yaco me “ganiti keda vakavinaka cake na matanitu.”⁵

Ena vulaikatakata sa oti, era a lewa kina e dua na ilawalawa goneyalewa mai Alpine, Utah, me na “ganiti ira vakavinaka cake na matanitu.” Era lewa me ra na vakanamata ki na valetabu ena nodra taubale mai na Valetabu e Draper Utah ki na Valetabu e Salt Lake, e 22 na maile na kena yawa, me vaka ga a dau vakayacora o John Rowe Moyle, e dua na ivuvu ni lotu. O Baraca Moyle e dua na matai ni dautavatu a kacivi koya na parofita, o Brigham Young, me cakacaka ena Valetabu e Salt Lake. E dau taubaletaka e veimacawa e 22 na maile mai nona vale ki na valetabu. E dua na nona cakacaka me ceuta na vosa “Holiness to the Lord” ena yasa vaka ki na tokolau ni Valetabu e Salt Lake. A sega ni rawarawa ka levu tu na ka dredre me lako sivita. Ena dua na gauna, a tekea na yavana e dua na nona bulumakau. A mani musu na yavana baleta ni a sega ni rawa ni maca. A sega ni tarovi koya ena nona yalayala vua na parofita me cakacaka ena valetabu. A

taya e dua na yavana kau, ni oti e vica na macawa sa tekivu taubaletaka tale na 22 na maile ki na valetabu me laki cakava na cakacaka sa yalataka oti tu.⁶

Era a lewa na goneyalewa ena Tabanalevu na Cedar Hills Sixth me ra taubaletaka na yawa ni vanua vata oqori me baleta e dua na tubudra ka vakakina ena vukuna e dua ka dau vakauqeti ira me ra kilikili tiko ga me ra curu rawa kina ki na valetabu. Era a vakaukauwa yago e veimacawa ena Muavata ia ni ra sa lako era a wasea vata na veika era sa vulica ka vakila me baleta na valetabu.

Era a tekivuna na nodra taubale ki na valetabu ena mataka lailai ni oti e dua na masu. Ni ra sa tekivu yani, a vakauqeti au na dei ni yalodra. Era sa vakarau vakavinaka ka ra kila ni ra sa vakarau tu. E dei na matadra ena nodra takete. Na veikalawa yadua era cavuta e ivakatakarakara vei kemuni yadua me vaka ni o ni sa vakavakarau tiko ena gauna oqo mo ni curu ki na valetabu. Sa tekivu na nomuni vakaukauwa yago ena nomuni masu yadua e veisiga, na nomuni wilika e veisiga yadua na iVola i Momani, kei na nomuni cakacakataka na Torocake Yadudua.

Ena nodra sa tekivu taubale yani na goneyalewa oqo, e tu ena loma ni ilakolako na ka me vakasesei ira, ia era vakanamata toka ga ena nodra takete. Eso sa tekivu me ra vakila na bodaka, ka so era vakila ni sa momosi mai na durudra, ia era toso tikoga. Vei kemuni yadua, e vuqa tu na ka me veivakasesei, mosi, kei na itatao ena noda sala ki na valetabu, ia sa dei tale tu ga na yalomuni ka mo ni toso tikoga. Na sala era muria na goneyalewa era a tuvalaka na nodra veiliutaki ka ra sa taubaletaka ka draiva oti kina ka ra kila na tikina e taqomaki vinaka ka dodonu vinaka me ra muria. Sa vakatakilakilataki tu na nomuni sala ka rawa ni o ni vakadeitaka ni sega walega ni sa lakova oti na iVakabula, ia ena lakova tale vata kei kemuni—ena kena veikalawa yadua.

Ena ilakolako oqo ki na valetabu era tu na tama, tina, lewe ni matavuvale, kei ira na iliuliu ni matabete ka ra ivakatawa. E nodra itavi me ra raica ni sa taqomaki vinaka na tamata kece

ka maroroi mai na veika rerevaki. Me ra raica ni veirauti na medra wai kei na ka me ra kania me ra kaukauwa tiko. E tu na siteseni ni veivuke ka ra vakarautaka na veiliutaki ni matabete kei na vanua ni vakacegu kei na gunu wai. Kemuni na goneyalewa, o ira na tamamuni, tinamuni, nomuni bisopi, kei ira e vuqa tale era na nomuni ivakatawa ena nomuni lakova na sala ki na valetabu. Era na kacivaka na ivaka-sala ni qaqarauni ka dusia na nomuni gaunisala, kevaka o ni mavoa se mosi, se lakosese, era na veivuke.

Au vakadrukai ena iotioti ni vica na maile ni nodra taubale era a lako mai na ganedra kei ira na cauravou tale eso me ra mai veitokoni vei ira na goneyalewa yalodina oqo ka vaka-yaloqaqataki ira. A laveta na ganena sa bodaka tu na yavana e dua na cauravou, ka vavai koya yani ki na valetabu. Ni ra yaco yani na goneyalewa vakasakiti oqo ki na nodra takete, e turu na wainimata ni ra lako yani ki na valetabu ka ra tara na vatu tabu o ya ka ra yalayala lo kina e lomadra me ra na bula kilikili tiko ga me ra curuma na valetabu.

Na taubale ki na valetabu e dua na ivakatautauvata ni nomuni bula. Era tu ka vakatawa tu ena ilakolako na itubutubu kei ira na veiliutaki ni matabete. Era veitokoni ka veivuke. Era veivakatawai ka veivakayaloqaqataki vakataki ira na goneyalewa. Era qoroya na

cauravou na nodra igu kei na yalodina na goneyalewa. O ira na tagane era vavai ira na ganedra era sa mavoa. Era reki na veimatavuvale vata kei ira na goneyalewa ni sa cava na ilakolako ena valetabu ka ra kauti ira yani ki vale.

Me rawa ni muri tiko ga na sala ki na valetabu, e dodonu mo ni ivakatawa ni nomuni ivalavala dodonu kei na nodra ivalavala dodonu o ira o ni dau veimaliwai vata kaya. Cava na vuna? E vakavuvulitaka o Momani ena iVola i Momani ni ivalavala dodonu kei na bula savasava era sa “vakamareqeti ka talei duadua mai na veika kecega.”⁷

Na cava e rawa vei kemuni vakayadua mo ni cakava mo ni ivakatawa kina ni ivalavala dodonu? E tekivu ena nomuni vakabauta ni o ni rawa ni veisautaka. E tekivu ena nomuni yalayala. Niu se goneyalewa, au a vulica ni so na vakatulewa e gadrevi me dau caka vakadua ga. Au a vola na veika au na *dau* cakava tiko ga kei na veika au na *sega sara ni* cakava ena dua na vatu lailai. E oka kina na veika me vaka na rokovi ni Vosa ni Vuku, masu e veisiga, sauma noqu ikatini, kei na yalayala meu kakua sara ni calata na lotu. Au cakava ga vakadua na vakatulewa oqori, ia ena gauna au vakatauca kina na lewa, au kila vakavinaka sara tu na veika au na cakava baleta niu sa vakatauca oti na kena lewa. Ni ra kaya na noqu itokani ena vuli torocake, “E dua ga na bilo ena sega ni dua na kena

leqa.” Au dredre ka kaya, “Au sa lewa tu niu se qai yabaki 12 niu na sega ni cakava oqori.” Ena nomuni vakatauca rawa na kena lewa ena vukeya mo ni ivakatawa ni ivalavala dodonu. Au nui-taka vei kemuni yadua ni ko ni na vola na veika o ni na *dau* cakava tikoga kei na veika o ni na *sega sara ni* cakava. Qai bulataka na nomuni ituvatuva.

Mo ni dua na ivakatawa ni ivalavala dodonu e kena ibalebale mo ni na dau rakorako sega walega ena nomuni isulusulu ia ena nomuni ivosavosa talega, nomuni ivalavala, kei na nomuni vakayagataka na sala vakaitukutuku ni veimaliwai. Mo ivakatawa ni ivalavala dodonu e kena ibalebale o ni na sega ni vakauta vua e dua na cauravou e dua na ka ena rawa ni vakavuna na kena yali vua na Yalotabu, yali na nona kaukauwa ni matabete, se yali na nona ivalavala dodonu. E kena ibalebale ni o ni kila na bibi ni bula savasava baleta ni o ni kila talega ni yagomuni e valetabu ka me kakua ni vakayagataki na kaukauwa tabu ni vakatubu kawa ni se bera na vakamau. O ni kila ni o ni taukena tu e dua na kaukauwa tabu ka okati kina na itavi savasava ni nodra kau mai ki vuravura na veiyalo tale eso me ra mai vakayago me vakavaletaki kina na yalodra tabu. Na kaukauwa oqo e oka talega kina e dua na yalo tabu. O ikemuni na ivakatawa ni dua na ka e “vakamareqeti cake mai na rupi.”⁸

Mo ni yalodina. Talairawarawa. Vaka-vakarau ena gauna oqo me rawa kina ni o ni ciqoma na veivakalougatataki kece sara sa waraki kemuni tu ena nona valetabu savasava na Turaga.

Vei kemuni na tina o ni vakarorogo tiko mai ena bogi nikua, sa ikemuni na nodra ivakaraitaki bibi duadua na luvemuni yalewa ni rakorako kei na ivalavala dodonu—vinaka vakalevu. Kakua ni vakadaroya nomuni vakavulica vei ira ni ra luvena yalewa vakatui na Kalou ka sega ni yavutaki na kedra yaga ena veirawai ni kedra irairai. Me ra raica na nomuni vakabauta ni vakatakarakarataki vakadodonu e veigauna kece ena nomuni ivakarau kei na kemuni irairai.⁹ Oi kemuni talega na ivakatawa ni ivalavala dodonu.

Ena macawa oqo au a kabata tale kina na Ensign Peak. E se mataka lailai sara kei na noqu rai sobu mai na ulunivanua ko ya ki na ulunivanua ni vale ni Turaga—na Valetabu e Salt Lake Temple—e baci makaresese tu. Era solia na ivuvu ni lotu na veika kece e tu vei ira me ra lako mai ki na dela ni veiulunivanua me rawa kina vei kedaru na veivakalougatataki ni valetabu ka vauci tawamudu kina vakamatavuvale. Na vasagavulu na yabaki ni solibula, cakacaka vagumatua, kei na taubale mada ga mai Alpine ki na valetabu—baleta na cava? Baleta, me vakataki kemuni, era a vakabauta! Era vakabauta e dua na parofita. Era vakabauta ni a raica ka veitalanoa kei na Kalou kei na Luvena Daulomani. Era vakabauta na iVakabula. Era vakabauta na iVola i Momani. Oqori na vuna e rawa kina ni ra kaya, “Keimami sa vakabauta na ka kecega, keimami sa vakanuinitaka na ka kecega, keimami sa vosota oti na ka e vuqa, ka keimami nuitaka ni na rawa me keimami vosota na ka kecega.”¹⁰ Era a vosota na ka e vuqa ka rawa vakakina vei keda. Na ikatinikatolu ni yavu ni vakabauta sa ikoya na ka eda vakabauta baleta oqori sara ga na veika ena rawa kina vei keda meda kilikili ni curu ki na valetabu ka dua na siga eda na tu kina ena nona iserau na Tamada Vakalomalagi—ni da sa vakadinadinataki, savasava, ka vauci oti. Ena gadrevi kina me “ganiti iko cake na matanitu”

ka mo ni vakavakarau ena gauna oqo ka rawata me dei na yalomuni ni rawa mo ni cakava na veika dredre.

Kemuni na goneyalewa, o ni okati ena dua na cakacaka cecere! O ni sega ni tiko duadua! Ni o ni vakatawā na nomuni ivalavala dodonu kei na savasava, ena soli vei kemuni na igu. Ni o ni rokova na veiyalayalati o ni sa cakava, ena tuberi kemuni ka vakatawai kemuni na Yalo Tabu. Era na vakavolivoliti kemuni na agilosi e vuqa ni lomalagi. E vakananuma vei keda o Peresitedi Thomas S. Monson, “Nanuma ni da sega ni ciciva duadua na cere ni bula oqo; e noda na nona veivuke na Turaga.”¹¹ Vakarauteki kemuni ki na siga o ni na lako mai kina ki na nona valetabu na Turaga ena bula kilikili ka vakarau tu mo ni cakava na veiyalayalati tabu. Me vaka

São Paulo, e Brazil

ni da ivakatawa ni ivalavala dodonu, o ni na gadreva mo ni *vakasaqara* na iVakabula ena Nona vale savasava.

Au vakadinadinataki na bula na Kalou ka ni bula talega na Luvena Daulomani, na noda Dauveivueti, o Jisu Karisito ia ena veivueti kei na kaukauwa ni Nona Veisorovaki tawavakaiyalayala, o ni na tuberi ka vakatawai yadua kina ena nomuni sala ki na valetabu ka lesu tale ki na Nodrau iserau. Au masuta mo ni na vaqacotaki yadua ena vuku ni cakacaka oqori ka me nomuni na gauna uasivi duadua. Ni bula tiko me baleta na siga totoka o ya ka tukuni ena ivola ni Ai Vakatakila ni o ni na “lako voli . . . ena isulu vulavula: [baleta ni o ni] sa yaga.”¹² Ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IVAKAMACALA

1. Vunau kei na Veiyalayalati 25:2.
2. Vunau kei na Veiyalayalati 25:13.
3. *Torocake Yadudua ni Goneyalewa* (ivolalailai, 2009), 70.
4. Raica na thefreedictionary.com/guardian.
5. “Meu Savasava Tu,” *Serenilotu*, naba 73.
6. Raica na Dieter F. Uchtdorf, “Lave ena Vanua ga o Tu Kina,” *Liaona*, Nove, 2008, 53.
7. Moronai 9:9.
8. Na Vosa Vakaibalebale 3:15.
9. Raica na M. Russell Ballard, “Tina kei na Luvedra Yalewa,” *Liaona*, Me 2010, 18–21.
10. Yavu ni Vakabauta 1:13
11. Thomas S. Monson, “Great Expectations” (Church Educational System fireside for young adults, Jan. 11, 2009), <http://lds.org/library/display/0,4945,538-1-4773-1,00.html>.
12. Nai Vakatakila 3:4.